

ἔωσθ' δυνάμει δ' αὖτε νὰ φροντίζωσι δι' ἑαυτὰ, καὶ νὰ συμμετέχῃσι τῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀγώνων.

Πολλὰ περίεργα καὶ θαυμαστά διηγοῦνται οἱ φυσικοῖστορικοὶ περὶ τῆς ἀπὸ τὰ ἔντομα ταῦτα προερχομένης ἐρημώσεως· εἰς τοὺς χωροὺς προξενῶν μεγίστην ζημίαν διὰ τῶν ὁποίων κατασκευάζουσιν σκεπαστῶν ὁδῶν, κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἐκτεινομένων ἀπὸ τὴν φωλεάν εἰς πᾶν ὁριζῆς ἀντικείμενον. Πλὴν, τόσον ἀξιολογὰ οἰκονομεῖ τὰ πρᾶγματα ἡ φύσις, ὥστε ἱκανῶς ἀντισταθμίζει τὴν βλάβην ἢ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια. Πόσα δὲν ὑπάρχουσιν, τὰ ὁποῖα κατὰ μὲν πρώτην προσβολὴν φαίνονται ὡς μεγάλα δεινὰ ἢ ὡς πάντῃ ἄχρηστα, μετὰ δὲ σκέψιν ὠριμωτέραν, εὐρίσκονται ἐξ ὅλου σύμφωνα μὲ τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ ἐκλήμονος ὄντος, τὸ ὅποσον ἐσχεδιάσεν τὴν ὠραίαν ταύτην οἰκουμένην.

Τῶν οἱ μύμηκες οἱ τοὶ πολλάκις εἶναι εἰς τὸν ἀνθρώπων ὀλεθριώτατοι· ἀλλ' εἶναι καὶ χρησιμώτατοι· μάλιστα δὲ καὶ ἀναγκαῖοι, ἀφανίζοντες δένδρα ξηρὰ καὶ ἔλας ἐφαρμύνει, αἰτίνες, ἀν ἀφίνοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, εἰς τὰ θερμὰ ἐκεῖνα κλίματα, ἤθελαν εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα μολύνειν τὸν ἄρα. Τόσον δὲ προθυμοῦνται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὥστε εἰς ὀλίγας ἡβδομάδας ἀφανίζουν καὶ μεταρρύνει τοὺς κορμούς μεγάλων δένδρων, μόριον μὴ ἀφίνοντες κατόπιν· καὶ οὕτω καθαρίζεται ὁ τόπος δι' ὠφέλιμον βλάστησιν, ἥτις ταχέως γεμίζει πᾶν κενόν. Ἀκόμη καὶ εἰς μέρη, ὅπου πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἔκμαζε πόλις εὐδαίμων καὶ πολυάνθρωπος, (ἐὰν οἱ κάτοικοι παρήτησαν αὐτὴν διὰ κάμειαν αἰτίαν, ὡς πολλάκις συμβαίνει), ἐκφύει πυκνὸν δάσος, καὶ πᾶν ἔκτος κατοικίας ἐξλείφεται· καθότι ὁ λευκὸς μύμηξ δὲν ἀφίνει λοιμώγιον πασσάλου ἢ δοκοῦ, νὰ βαρύνῃ τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν.

Τοσαύτην δύνάμειν ἔχουσιν αἱ οἰκοδομαὶ, τὰς ὁποίας ἀνεγείρουσιν τὰ μικρὰ πάντα ἔντομα, ὥστε, ἀφοῦ σηκώσιν ὀλίγον ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ ἴψους των, συνεισφέρουσιν οἱ ἀγχιτέτατοι νὰ στέλωσιν ἐπ' αὐτῶν ὡς φύλακες, ἐνῶ ὑποκάτω βόσκει τῆς ἀγ'λης τὸ ἐπίλοιπον. Ὅταν δὲ λάβωσι τὸ πλήρες αὐτῶν ἴψος, τίσασα·ας δηλαδὴ ἢ πῖντε πήχεις ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, χρησιμεύουσιν εἰς τοὺς ἐντοπίους, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τοὺς Εὐρωπαϊούς, ὡς σοοπιαί, διὰ νὰ θεωρῶσιν ὑπὲρ τῆς κορυφῆς τοῦ μακροῦ χέρτου τὸ ὅποσον ἐδῶ ἀναβλαστάνει ἀπὸ πᾶν ἔως ἐξ πήχεις, ὥστε καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰς αὐτὰν μακρυνῶν ἀντικειμένων.

Τῶν ζωῶν τούτων ἡ διαγωγή, ἔταν ἐνοχλήσῃ τις τὰς οἰκοδομὰς των, εἶναι πολὺ ἀξιοπαράτητος. Μόλις δίδεται ὁ πρῶτος κτύπος μὲ λισγάριον ἢ ἀξίνην, καὶ ἰδοὺ ἐκβαίνει στρατιώτης, ὅστις περιπατεῖ κύκλῳ τῆς χαλάστρας, καταλεπτῶς ἐξετάζων τὸ μέρος, ὃ δὲν ἔγινεν ἢ προσβολή. Μετ' ὀλίγον ἀκολουθοῦν αὐτὴν δύο ἢ τρεῖς ἄλλοι, προτεκτικῶς τὴν θραύσιν ἐξετάζοντες· μὲ τούτους δὲν ἀργοῦν νὰ συνενωθῶσιν ἐν περιπτώσει· τέλος δὲ, ἐξορμῶν ἅπαντες ἔσονται ταχέως ἢ χαλαστὰ

τοὺς συγχωρεῖ, πληθυνόμενοι ἐνὸς ἑξακολουθεῖ τις νὰ τοὺς προσβάλῃ. Καθ' ὅσον τὸ διάστημα τοῦτο ἐπικρατεῖ βιαιύτατος θόρυβος καὶ ταραχῆ· τινὲς μάλιστα καταγίνονται εἰς τὸ νὰ κτυπῶσι τὸ κτίριον μὲ τὴν λαβίδα των, κάμνοντες κρότον, ὑπὲρ τὸν ἑνα πῆχυν μακρὰν ἀκούομενον.

Ἀφοῦ πλὸν ἀρεθῶσιν ἀνενόχλητοι, οἱ μὲν στρατιῶται ἀπομακρύνονται, διαδέχονται δ' αὐτοὺς οἱ ἐργαταί, οἱ τινὲς σπεύδουσιν πανταχόθεν πρὸς τὴν χαλάστραν, ἕκαστος φ' ὦν εἰς τὸ στόμα τοῦ φορτὸν ἐκ λάσπης, κομοδῶς συγκερατμίνης. Μοιροῦνται δὲ συμποσοῦνται εἰς μυριάδας μυριάδων, τόσον καλῶς ὅμως εἶναι διαταγμένοι, ὥστε ποτὲ δὲν ἐμπεριδύονται συναλλήλως εἰς τὰ ἔργα των, καὶ μετ' ὀλίγου, ἀνυψοῦνται τεῖχος διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν θαυρασίων τούτων ἐντόμων, ἐντελῶς πληρὸν τὸ γινόμενον χάσμα.

Πᾶς στρατιώτης συνοδεύει ἑξακοσίους ἢ χιλίους ἐργάτας, δι' ὧν καὶ ἐπιστάτων αὐτοῦς, ἀλλ' οὐδέποτε ἐγγίζων ὁ ἴδιος τὴν λασπην. Ἀπέναντι μάλιστα τοῦ διορθομένου τεύχους λαμβάνει θῖσαν ἑνας στρατιώτης, καὶ πολλάκις κάμνει τὸν προειρημένον θόρυβον, εἰς τὸν ὅπου ἀνταποκρίνονται μὲ τρανὴν σύριγγα οἱ ἐργάται διπλασιάζοντες συγχρόνως τοὺς ἀγ'νάς των. Εἶναι δ' ἀξιοπαράτητον ὅτι μὲ τόσον ἀκριβεῖς νόμους διοικῶνται τὰ ζωῶντα ταῦτα, ὥστε οὐδεμία ἀνεγκη, ὅσον καὶ ἂν ἤθελεν εἰσθαι κατεπαύγουσα, δὲν παρακινεῖ ποτὲ τοὺς μαχημούς, ἢ τοὺς στρατιώτας, νὰ ἐργασθῶσιν, ἢ τοὺς ἐργάτας νὰ γίνωσιν υπερασπισταί ἢ ἐπιστάται. Τόσον μέγα εἶναι τὸ πῦσμα τῶν στρατιωτῶν, ὥστε μάχονται μίχρι ἐσχάτης πνοῆς, δι' ἕκαστον γῆς δάκτυλον φέροντες, καὶ πολλάκις ἀποδίδοντες μὲν τοὺς ἐξυπαλόντας Αἰθιοπας, κατακτοῦντες δὲ τῶν Εὐρωπαίων τοὺς κεκαλυμμένους πόδας.—Ταῦτα μᾶς ἐϊστόρησαν εὐφυῶς περιηγηταί καὶ φυτιοὶ περὶ τῶν ἔξεων καὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ Ἀφρικανοῦ Λευκοῦ Μύμηκος.

Ο ΔΕΡΒΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΚΑΜΗΛΟΣ.

ΔΕΡΒΙΣΗΣ τις, μόνος ὁδεῶν εἰς τὴν ἔρημον, ἀπὴντησαν ἑξάρνα, ὃ ὁ ἐμπόρος· «Κάμηλον ἔχαστες;» εἶπε πρὸς αὐτόν· «Μάλιστα,» ἀπεκρίθησαν ἐκείνοι.—«Δὲν εἶχε τυφλὸν τὸ δεξιὸν ὄμμα, καὶ χωλὸν τὸν ἀριστερόν;» εἶπεν ὁ Δερβίσης· «Ναί,» ἀπεκρίθησαν οἱ ἐμπόροι.—«Δὲν τῆς ἔλειπε τὸ ἐν ἀπὸ τὰ ἐμπρόσθια τῆς ἰδόντια;» «Τῶντι,» ἀπεκρίθησαν.—«Δὲν ἦτο φορτωμένη οἷαν ἐξ ἑνὸς μέρους, μ' ἢ δ' ἐκ τοῦ ἄλλου;» «Βεβαίως,» ἀπεκρίθησαν οἱ ἐμπόροι· «λοιπὸν σὲ παρακαλοῦμεν, ἐπ' ἐνὴν πρὸ ὀλίγου τὴν ἰδέσ, καὶ τὴν παρετήρησας τόσον ἀκριβεῖς, νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς πρὸς αὐτήν.» «Φίλοι μου,» εἶπεν ὁ Δερβίσης, «ποτὲ δὲν ἴδα τὴν κάμηλόν σας, οὔτε ποτὲ ἤκουσα περὶ αὐτῆς, πλὴν ἀπὸ λόγου σας.» «Μὴ παραμύθια,» ἐφώνησαν οἱ ἐμπόροι· «ἐκαλετοὶς πολυτίμος λίθος, ὅστις ἐσυγχρόται μ' ἑαυτὸν τοῦ φορτοῦ της.» «Οὔτε τὴν κάμηλόν σας ἴδα, οὔτε

τοὺς πολυτίμους λίθους σας, ἐπανάλαβεν ὁ Δερβίσης. Τότε, πιάσαντες αὐτὸν, βιαίως τὸν ἔφεραν ἔμπροσθεν τοῦ Καδῆ, ὅπου, μετὰ τὴν ἀκριβεστάτην ἔρευναν, δὲν εὗρεθῇ ἐπάνω του τίποτε, οὔτε ἡμπορεῖ ν' ἀποδειχθῇ ὁπωσδήποτε εἴτε ψεύδους, εἴτε κλοπῆς ἐνοχος. Ἐμελλαν λοιπὸν νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὸν ὡς μάγον· ἀλλ' ὁ Δερβίσης με ἀταραξίαν εἶπεν εἰς τοὺς κριτάς· Ἡ ἀπορία σας με κάμνει νὰ γελῶ, πλὴν ἔχει καὶ τινα βάσιν· ἀρκετὸν χρόνον, κύριοι, ἔζησα μόνος εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἔμαθα νὰ παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἔρημον. Ἐγνώρισα ὅτι ἐπ' ἡνὶ ἀπὸ τὰ ἴχνη καμήλου, ἀποπλανηθείσης ἐκ τοῦ κυρίου της, διότι δὲν ἴδα κανὲν σημεῖον ἀνθρωπίνου ποδὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δρόμου· ἐγνώρισα ὅτι τὸ ζῶον ἦτο μονόφθαλμον, ἐπ' ἰδῇ εἶχε δαγμάσειν τὰ χόρτα μόνον ἐξ ἐνὸς μέρους τῆς ὁδοῦ· καὶ κατ' ἄλλα ὅτι ἐχώλαινεν τὸν ἑνα πόδα, ἀπὸ τὴν ἀμυδράν ἐντύπωσιν τὴν ὅποιαν ὁ ποὺς ἐκεῖνος εἶχε κάμειν ἐπὶ τῆς ἄμμου· ἐσυμπέρανα ὅτι ἔλειπε τῆς καμήλου τὸ ἐν ὁδόντιον, ἐπειδὴ, ὅπου καὶ ἂν εἶχε βοσκῆσειν, μικρὸν τι μέρος τοῦ χόρτου εἶχε μείνειν ἀβλαβές, εἰς τὸ κέντρον τοῦ δαγμάματος. Ὡς δὲ πρὸς τὸ φορτίον τοῦ κτήνους, οἱ ἐπιμελεῖς μύρμηκες με εἰδοποίησαν ὅτι ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἦτο σῖτος, τὰ δὲ κοπάδια τῶν μυῶν δτι ἀπὸ τάλλο ἦτο μέλι.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΕΙΝ.

ὍΣΟΝ ἡ ὁρῇ χρῆσις τῶν βιβλίων συμβάλλει εἰς τὸ νὰ φωτίσῃ τὸ πνεῦμα, εἰς τὸ νὰ ὀξύνῃ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸ πλουτίσῃ με καθαρὰς ἀληθείας, τόσον ἐξ ἐναντίας ἡ ἄτακτος καὶ ἐπιτροχάδην γινομένη ἀνάγνωσις φθείρει τὴν κρίσιν, καὶ παρεκτρέπει αὐτὸ εἰς τὴν ἀπάτην. Ὅθεν, διὰ νὰ ὠφελώμεθα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, πρῶτον πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν εἰς ὁποιαδήποτε ὑπόθεσιν τοὺς καλὲς συγγραφεῖς. Δεύτερον, νὰ ἀναγινώσκωμεν αὐτοὺς με ἀκριβείαν. Τρίτον, πῶν τὸ εὐρίσκόμενον εἰς αὐτοὺς ὠφέλιμον καὶ ὀρθόν, νὰ ἐναποταμιεύωμεν αὐτὸ εἰς τὴν μνήμην.

Α'. Ὅσον περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν βιβλίων, δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκωμεν ὅτι ἤθελε πῖσιν εἰς τὰς χεῖράς μας. Τοιαύτη ἄτακτος σπουδὴ δὲν γεννᾷ παρά σύγχυσιν καὶ ἀβεβαιότητα εἰς τὰς ἰδίας. Διὰ νὰ φεύγωμεν τὸ ἄτοπον τοῦτο, πρέπει νὰ προσδιορίζωμεν εἰς ποῖαν ἐπιστήμην θάλομεν νὰ ἐνασχοληθῶμεν. Ἐκ τῶν ἐπιστημῶν αἱ μὲν εἶναι ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ἀπλῶς ὠφέλιμοι, αἱ δὲ συμβάλλουν εἰς μόνον στολισμὸν τοῦ πνεύματος. Ὁ λόγος δὲ ὁ ὀρθὸς ἀπαιτεῖ τὸ ἀναγκαῖον νὰ προτιμᾶται ἀπὸ τὸ ἀπλῶς ὠφέλιμον, καὶ τὸ ὠφέλιμον ἀπὸ τὸ ἀπλῶς χρήσιμον πρὸς στολισμὸν· ὅθεν ἡ σπουδὴ μας ἢ πρωτίστην πρέπει νὰ περιστρέφεται εἰς τὰς ἀναγκαῖας εἰς ἡμᾶς ἐπιστήμας, καὶ εἰς ἄλλας, ὅσαι εἶναι αὐτῶν ἀναγκαῖαι ἀρχαί, ὅποιαί, παραδείγματος χάριν, εἶναι πρὸς τὴν Φυσικὴν ἢ Ἀριθμητικὴν τοῦλάχιστον καὶ Γεωμετρίαν, νὰ δαπανᾷται δὲ ὀλιγώτερος καιρὸς εἰς τὰ ἀπλῶς ὠφέλιμα, καὶ ἔτι ὀλιγώτερος εἰς τὰ κοσμη-

τικὰ τοῦ πνεύματος. Διὰ νὰ μὴ προῖχεται δὲ σύγχυσις ἐκ τῆς ποικίλης ἀναγνώσεως, δὲν πρέπει συγχρόνως νὰ ἀναγινώσκωμεν πολλὰ βιβλία· ἢ, ἐὰν διὰ ποικίλιαν θάλομεν νὰ ἀναγινώσκωμεν δύο, παραδείγματος χάριν, συγγραφεῖς διαφόρου πραγματείας, πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν αὐτοὺς τοιοῦτους, ὥστε νὰ γυμνάσῃ τὴν κρίσιν τοῦ πνεύματος, καὶ νὰ δίδωσιν εἰς αὐτὸ ἀγχίνουαν· διότι ἡ ποικιλία, ἀρμοδίως προτεφερομένη εἰς τὸ πνεῦμα, ἡδύνει, ἐνδυναμώνει, καὶ ἐκτείνει αὐτό.

Β'. Ἀφοῦ προσδιορίσωμεν εἰς ποῖαν ἐπιστήμην θάλομεν νὰ δοθῶμεν, τότε πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν συγγραφεῖς, ὅτινες πραγματεύονται περὶ αὐτῆς ἐξ αὐτῶν τῶν θμελίων της, καὶ τὴν ἀκολουθοῦν με ἀδιάκοπον σειρὰν τῶν ἐμπειριαμβανομένων εἰς αὐτὴν γνώσεων. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀναγινώσκωμεν τοὺς με τάξιν φυσικὴν διαιροῦντας εἰς τὰ μέρη της τὴν προκειμένην ἐπιστήμην· διότι αἱ ἐπιστήμαι συνίστανται ἐκ πολλῶν μερῶν, ἐκ τῶν ἑποίων ἄλλα ἄλλων ἔχουν χρεῖαν διὰ τὴν ἐξήγησιν καὶ κατάληψιν των.

Γ'. Ἀλλ' ὅστις δὲν ἐσπούδασε ποτὲ ἐπιστήμην τινά, πῶς ἐμπορεῖ νὰ ἐκλέξῃ τοὺς καλὲς συγγραφεῖς αὐτῆς; Δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο, πράτον, ἐὰν συμβουλευέται ἀνδρας σοφοὺς, καὶ υγιαίνοντας εἰς τὴν κρίσιν, οἵτινες ἐνησχολήθησαν ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην. Δεύτερον, ἐὰν δὲν παρευρίσκειται τοιοῦτος σύμβουλος καὶ ὁδηγὸς τῆς σπουδῆς, ἐμποροῦμεν νὰ συμβουλευώμεθα τοὺς νεωτέρους ἐξαίρετους συγγραφεῖς, οἵτινες συνήγαγον περὶ τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης, ἢ ἀπαριθμοῦν τοὺς συγγραφάνας περὶ αὐτῆς, καὶ δίδουν τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν των· ἢ ἀκόμη ἐμποροῦμεν νὰ κρινώμεν τὴν ἐκλογὴν ταύτην ἡμεῖς ἀναγινώσκοντες μετὰ προσοχῆς τὰ προλεγόμενα τοῦ βιβλίου, ὅπου κοινῶς συνειθίζεται νὰ ἐκτίθεται τοῦ συγγραφέως ὁ σκοπὸς καὶ ἡ μέθοδος· ἢ, τέλος πάντων, ἀναγινώσκοντες σελίδας τινὰς τοῦ βιβλίου, ἢ διατρέχοντες ὅλον αὐτό. Γενομένης δὲ τῆς ἐκλογῆς τοῦ συγγραφέως, πρέπει νὰ φυλάττωνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν οἱ ἀκολουθοῦντες κανόνες.

Α'. Ἀναγινώσκωμεν τὸ βιβλίον με σκοπὸν νὰ ἐννοήσωμεν αὐτό, καὶ νὰ λάβωμεν ὠφελείαν τινα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ. Δὲν πρέπει λοιπὸν οὔτε ἐπιτροχάδην νὰ τὸ ἀναγινώσκωμεν, οὔτε ἀπὸ πάθος τι πρὸς τὸν συγγραφέα προκατελιημμένοι· διότι οἱ μὴ ἀναγινώσκοντες, ἀλλὰ μᾶλλον ἀδηφάγως χάποντες, νὰ εἴπω οἴτω, τὰ βιβλία, οἵτοί δὲν λαμβάνουν χύμιναν τροφὴν εἰς τὸ πνεῦμά των, δὲν ἀποκοτῶν καθαρὰς γνώσεις. Εἰς ὅσους δὲ ἀπαρῃσκει ὁ κόπος τῆς σπουδῆς, οἱ τοιοῦτοι ἀναγινώσκουν οἴτω ἀμελῶς, ὥστε τὸ πνεῦμά των φεύγει εἰς πῦσαν στιγμὴν ἀπὸ τὰ ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν προκείμενα, καὶ περιπλανᾶται εἰς διάφορα ἄλλα· ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἀποπλανήσεως ἔπεται νὰ μὴν ἐννοῇ καλῶς, μηδὲ βεβαίως νὰ κρατῇ εἰς τὴν μνήμην τὰ χωρὶς προσοχῆς ἀναγινωσκόμενα. Ὅσοι δὲ πάλιν εὐρίσκονται προκατελιημμένοι ἀπὸ πάθος τι πρὸς τὸν συγγραφέα, οἵτοί συγχρότατα προσάπτουν εἰς αὐτὸν